

על דא ועל הא

יהודה שביב

כבר היה לעולמים

השפל בו נתונים אנו, שפל המתפשט על פני תחומים רבים, ואזלת היד — אף יד המצביעה על כיווני תיקון — מעוררים להשוואות אל תקופות דומות בתולדות עם ישראל, בחינת — "בינו שנות דור ודור".

לא מעטים הם אלה המפנים מבט אל תקופת ההתפוררות של ערב חורבן, אם בית ראשון ואם בית שני, בחינת שבר שלאחר גאון. כביכול כבר הגענו לפיסגה ומכאן ואילך הכיוון מטה.

לדידי נראה שאם יש מקום להשוות (והשוואה בכלל צריכה זהירות רבה, שאם לכל אדם שעה משלו ודרך ומסלול ויעוד ק"ו לדור). הרי דווקא לתקופה קדומה יותר, — תקופת השופטים. אף תקופה זאת מתאפיינת בימי שפל שלאחר שנים ראשונות של כיבוש והתנחלות, וכמה וכמה מתחלואיה הרוחניים והחברתיים עשויים להזכיר את שעובר עלינו עתה.

אלא שלפיתחה של השוואה זאת שיש בה צל חריף של קיטרוג ניצבים דברי חכמים המתייחסים לאותה תקופה.

"ושפטו את העם משפט צדק" — שיהיו מטין את העם לכף צדק. א"ר יהודה ברבי שלום שיהיו מטין ומלמדין עליהם זכות לפני הקב"ה. ממי אתה למד מגדעון בן יואש. שבימיו היו ישראל בצרה והיה הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות ולא היה מוצא שהיה הדור דל במצוות ובמעשים. כיון שנמצא זכות בגדעון שלימד עליהם זכות מיד נגלה עליו המלאך שנאמר (שופטים ו'): "ויבא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה והושעת את ישראל" — בכח זכות שלימדת על בני הוי, ושפטו את העם משפט צדק" — שיהיו מלמדין זכות על הדור" (תנחומא שופטים ד').

בעת צרה צריך עיקר המאמץ להיות מופנה לבקשת זכויות ללימוד סנגוריה ולא חלילה לקטרוגים. אכן לא קל ללמד סנגוריה נוכח מראה עינים, וכוחות נפש גדולים דרושים לזה.

"...אמר לו (לגדעון) הקב"ה: יש בך כח ללמד סניגוריה על ישראל, בזכותך הם נגאלים שנאמר: 'והושעת את ישראל' (ילק"ש שופטים רמז סב).

יש להעיר ולהאיר עומקה של עבודת הסניגוריה דגדעון. כך מצינו ברד"ק בשם מדרש (ב"אישי התנ"ך" ליש"י חסידה מביא כן בשם גנוי שכטר א' 132).

"אמר לו גדעון (=למלאך): 'ויש ה' עמנו' — אמש קראנו את ההלל והיה אבי מקראני בצאת ישראל ממצרים. אם צדיקים היו אבותינו — עשה לנו בזכותם, ואם רשעים היו — כשם שעשית להם נס, כך עשה לנו נס.

א"ל הקב"ה: חייך, כך למדת סניגוריא על בני... לך בכוחך זה, בכח זכותך שלמדת סניגוריא על בני".

וראה ברש"י על אתר (פרק ו' יג') שפירש כן.

לפי דרכנו למדנו מדברי חז"ל אלו הערה נפלאה: לימוד סניגוריה על ישראל פירושה להיות חודר הכרה בהכרח גאולת ישראל למרות היותם חוטאים, ובלתי ראויים מצד עצמם. דוק בדברי גדעון שמודה הוא, בכל צדדי טיעונו, שישאל חוטאים ורשעים. אעפ"כ ברורה לו זכאותם לישועה, אם בזכות אבותיהם הצדיקים, ואם בזכות... אבותיהם החוטאים "כשם שעשית להם כך עשה לנו"! זהו נוסח הסניגוריה של מנהיגי ישראל. זה פשרו העמוק של מושג לימוד זכות על ישראל, שאינו הבלטת צדקתם בדוקא.

בשמות רבה ג' ג' מובא כדברים האלו על עתניאל, השופט הראשון, שאף הוא "שפט לפני הקב"ה" ולמד מהרועה הראשון:

"אמר לפניו, רבון העולם, כך הבטחת את משה: בין עושין רצונך, בין לא עושין רצונך אתה גואלם, דכתיב 'כי ידעתי את מכאובי' (= היינו: שמכאובים בעבירותיהם) ואעפ"כ אני גואלם".

תכונת לימוד סניגוריה מעין זו — תכונה יסודית היא אצל שופטי ישראל ומנהיגיו. ניתן להסמך לכאן, כמין חומר, את דברי הגמ' בסנהדרין י"ז ע"א:

"אמר רב יהודה אמר רב: אין מושיבין בסנהדרין אלא מי שידוע לטהר השרץ מתתורה. ופירש בחי' אגדות למהרש"א: "ענינו שיוכל ללמד זכות לחי"ב, וזה שרמז: היודע בדבר שודאי טמא, כגון שרץ, למצוא לו זכות לטהרו".

לכוחה של סניגוריה כזו זקוקים אנו. וממנה נושע.

(ישר)

תאמר שלא לילך בדרך של בקשת מומים, אך תבקש למחות על מומים גלויים המזדקרים לעין כל, אף דבר זה צריך זהירות מרובה, שאם אין שומרים על היחס הנכון קובעים נפשות.

"...בא וראה מן השבטים שקנאו על הזנות של שבט בנימין (מעשה פלגש בגבעה). אמר להם הקב"ה: קנאתם על הזנות של שבט בנימין ולא קנאתם על פסל מיכה? לפיכך הרגו בהם בני בנימין פעם ראשונה ושניה, עד שהלכו ונפלו על פניהם ארצה לפני ארון ברית ה' ועשו תשובה גדולה" (פרקי דר"א, פל"ח).

אמנם, זו חרב פיפיות שהרי מאידך —

"ומי הרג את כל אלה (היינו אותם עשרות אלפים מבני אפרים שנהרגו בריבם עם יפתח). לא הרג אותן אלא פנחס בן אלעזר, שהיה סיפק בידו למחות ואינו מוחה..."

ולא פנחס בלבד, אלא כל מי שהוא סיפק בידו למחות ואינו מוחה, להחזיר את ישראל למוטב ואינו מחזיר, כל הדמים הנשפכין בישראל, אינן נשפכין אלא על ידיו. שנאמר: (יחזקאל לג) ... לפי שכל ישראל ערבין זה לזה. למה הן דומין לספינה שנקרעה בה בית אחד, אין אומרים נקרע בית אחד בספינה אלא נקרעה כל הספינה כולה" (תנא דבי אליהו פי"א).

לפיכך נלך בעקבות מקראות ומדרשי חכמים כדי לעמוד על דברים אופייניים השייכים אף לזמננו, ועל דרכי תיקון.

* * *

חולשת הנהגה

"בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה" (חתימת הספר, וכן יז-ה, יח-א, יט-א).

באין מוראה של מלכות חלה התפוררות פנימית ותוצאותיה הרס, דלדול והתגרות של שכנים.

מתירנות ואלימות מגיעים לשיא קיצוני במעשה פילגש בגבעה. אף הד להם גם בפסל מיכה וגניבתו ע"י בני דן, ובסכסוכים השבטיים.

בעיות כלכליות

"ויהי בימי שפט השפטים, ויהי רעב בארץ" (רות א"א).

מגפת ירידה כתוצאה וכביטוי לבעיות החברתיות והכלליות:

"וילך איש מבית לחם יהודה לגור בשדי מואב" (שם).

והוא לא היה יחיד, אלא שסמל היה ליורדים, ואשר ארע לו, אירע אף להם.

"בכל אשר יצאו יד ה' היתה בם לרעה" (שופטים ב') — ביוצאין היתה מגפה

ביושבין לא היתה מגפה * (רות רבה, ב, כ).

השתקנות בצרכים פרטיים והזנחת הדאגה לכלל, וזו קלקלה המתחילה בגדולים:

"ושמא תאמר אותן שבעים אלף שנהרגו בגבעת בני בנימין מפני מה נהרגו?

היה להם לסנהדרין גדולה שהניח משה ויהושע ופנחס בן אלעזר עמהם, שיקשרו

חבלים של ברזל במתניהם, ויגביהו בגדיהם למעלה מארכובותיהם ויחזרו בכל

עיירות ישראל, יום אחד בבית אל, יום אחד לחברון, יום אחד לירושלים. וילמדו

את ישראל דרך ארץ, בשנה ובשתיים ובשלוש עד שיתיישבו ישראל בארצם, כדי

שיתגדלו ויתקדשו שמו של הקב"ה בעולמות כולן שברא מסוף העולם ועד סופו.

הם לא עשו כן, אלא כשנכנסו לארצם כל אחד ואחד מהם נכנס לכרמו וליינו

ולשדהו ואומרים שלום עליך נפש כדי שלא להרבות עליהם את הטורח"

(תנא דבי אליהו פי"א).

* אמנם בעל מתנות כהונה הבין שהכוונה של יוצאי מצרים. אך נראה כאן יותר פירושו של

הרב א' סופר שהכוונה ליורדים מן הארץ באותה תקופה. כאן עלי לציין שאת רוב מקורות חז"ל

כאן שאבתי מספרו של הרב סופר "מקרא ומדרשו" לספר שופטים. ירושלים תש"ה.

סגידה לתדמית: השתקעות זאת בתוך ד' אמות פרטיות ודאגה אך לנחלה העצמית, אפשר שהיא המונחת ביסוד הציור של סגידה לבבואה.

"א"ל (לגדעון) הקב"ה: רב העם אשר אתך הורד אותם אל המים, אותם שכרעו על ברכיהם מים לשתות רוצה ולא רוצה היה משתחוה לאיליים. דורו של גדעון היה משתחוה לבבואה." (ילק"ש רמו סב).

מכאן החשש להתפארות עצמית:

"ויאמר ה' אל גדעון רב העם אשר אתך מתתי את מדין בידם פן יתפאר עלי ישראל לאמר ידי הושיעה לי" (שופטים, ז, ב). ומכאן הקפדה יתירה על הכבוד העצמי לבל יפגם, הקפדה המעוררת מראות, מעשות ומהצל.

"ושמא תאמר אותן ארבעים ושנים אלף שנהרגו בימי יפתח הגלעדי מפני מה נהרגו?

יפתח הגלעדי נדר שלא כהוגן ופנחס בן אלעזר עומד. היה לו לפנחס שילך אצל יפתח להתיר לו נדר. היה לו ליפתח לילך אצל פנחס ויתיר לו את נדרו — ולא הלך. אומר אני כהן גדול בן כה"ג בן בנו של אהרן הכהן, אלך אצל עם הארץ? וזה אומר אני ראש לכל ישראל אלך אצל זה? זה נוהג גדולה בעצמו וזה נוהג גדולה בעצמו... אני לה לגדולה שאינה גורמת טובה בעולם." (תנ"א פ"א).

חוסר הכרת טובה זו תביעה בעיקר כלפי העם שלא הכיר טובה למנהיגיו מושיעיו. "מאחר ששם זה (יפתח) נפשו בכפו ובא והציל את ישראל מיד מואב ומיד בני עמון, באו לעשות עימו מריבה גדולה ונתקבצו עליו לעשות מלחמה עמו, מיד ויצא יפתח והרג בהם... (תנ"א שם). כפיות טובה כלפי מעלה וכלפי מטה.

"ולא זכרו בני ישראל את ה' אֱלֹהֵיהֶם המציל אותם מיד כל אויביהם מסביב. ולא עשו חסד עם בית ירבעל גדעון ככל הטובה אשר עשה עם ישראל." (שופטים ספ"ח).

אף נמנעו מחסד של אמת, חסד לשעה.

"אמר רב יהודה אמר רב: כל המתעצל בהספדו של חרם ראוי לקברו בחייו שנאמר: (שופטים ב) ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרה אשר בהר אפרים מצפון להר געש. מלמד שרגש עליהן הר להורגן" (שבת קה ע"ב).

וביתר פירוט:

"...רבי ברכיה ורבי סימון בשם ריב"ל: חזרנו על כל המקרא ולא מצינו מקום ששמו הר געש, ומהו הר געש? מלמד שנתעצלו ישראל מלעשות חסד עם יהושע בן-נון. ביקש הקב"ה להרעיש את העולם כולו על יושביו, לפי שהיו ישראל עסוקין במלאכתן, זה עסוק בכרמו וזה עסוק בשדהו וזה עסוק בחתומו לפיכך לא עשו חסד עם יהושע" (מדרש שמואל, כג).

וזהו השורש הנפשי לשכחת ה':

"ולא זכרו בני ישראל את ה' — למה? שלא עשו חסד עם בית ירבעל. הוי, אילו עשו חסד עם בית ירבעל זכרו את ה', הוי, כל מי שהוא עושה חסד

כאילו מודה בכל הנסים שעשה הקב"ה מיום שיצאו ישראל ממצרים, וכל מי שאינו עושה חסד כאילו כופר" (ילק"ש רמז סד).

* * *

דרכי תיקון

חרף השפל אליו הגיע העם, נתאפיינה התקופה בהנהגה גלויית פנים כבעידן גאולה, לעומת הסתר פנים של ימי גלות. גלוי פנים משמעו תגובה אלקית מיידית לנעשה מטה, אם לטב ואם למוטב.

"לכך נדמו ישראל לפני אביהם שבשמים בימי שפוט השופטים, סרחו במעשיהם ומסרו למלכות, חזרו ועשו תשובה גאלם מיד". (תנד"א פי"א).

מעשים "קטנים" אף הם פתח גדול לתקווה, אך שמא גדול מדאי? שהוא פתוח רק בפני כולם יחד אך יחידים אין בכוחם לחולל מפנה? אין הדבר כן. יש ומעשים קטנים הנעשים מלב טהור משפיעים בצורה מכרעת. דוגמא לכך:

"כך אמרו: בעלה של דבורה עם הארץ היה, אמרה לו אשתו בוא ואעשה לך פתילות והוליך אותן לבית המקדש שבשילה, מה אם יהיה חלקך בין אנשים כשרים שבהם ותזכה לעוה"ב. והוא היה עושה פתילות עבות כדי שיהא אורן מרובה, לפי כך נקרא שמו לפידות. אמרו: שלשה שמות יש לו, ברק ולפידות ומיכאל... הקב"ה בוחן לבות וכליות הוא, אמר הקב"ה לדבורה: אתם כיוונתם לשם שמים ועשיתם פתילות עבות כדי שיהא אורן מרובה, גם אני ארבה אורכם בישראל וביהודה ובשנים עשר שבטי ישראל". (תנד"א פ"ט).

תשועה לשעה ("ותשקוט הארץ ארבעים שנה"); תשועת עולם במה היא תולה? תבוא רות המואביה — אמה של מלכות נצח — ותלמד: לא בקול רעש גדול של מהפכה כללית דווקא, אלא בקול דממה דקה של מעשי חסד טהורים; נשיאה בעול עם סובל, התמסרות למען זולת מתיסר וכיוצא באלה, הם הקרקע לנביטתו של צמח דוד.

פתיחת אופציות בשומרון

התנחלות — "סגירת אופציות" (!?) הללו קוראים בסימן שאלה, והללו בסימן קריאה. ואני עומד ותמה: אילו אופציות יש לנו בכלל בשומרון? מי בכלל רואה בנו פרטנר למשאומתן שם? הרי הכל סבורים שאנו משריינים (ח"ו) את השומרון כ"קלף" למר"מ, ובכן איזה קלף הוא זה?

מהי אחיזתנו בשומרון? מפעלים? ישובים? מוסדות חינוך? תחולת משפט ישראלי? ה"אופציות" שלנו שם הן: צבא, משטרה, מג"ב, ממשל צבאי, מחסומים! כלום אילו אופציות הן?

מאידך, בגולן למשל ברורה ה"אופציה" שלנו; עשרות ישובים! אלפי אוכלוסין! מאות תינוקות של בית רבן! אלפי דונמים מעובדים! תשתית כלכלית! אלפי ממ"ר בניה! אכן, — אילו אופציות הן! יש לנו מה לומר בגולן.

בחברון ובדרום הר יהודה האופציה שלנו חזקה; קרית ארבע וגוש עציון: מאות משפחות! מאות תינוקות של בית רבן! דונמים מעובדים! מוסדות חינוך! תשתית כלכלית! אלפי ממ"ר בניה! אילו אופציות הן. יש לנו מה לומר בדרום יהודה.

האופציות היחידות שלנו בשומרון: התישבות, חיים יהודיים, חיי חקלאות ותורה ומלאכה וחרושת ויצירה רוחנית ועמל יהודי ומוסדות חינוך ותרבות וטרקטור וארון ספרים ועגלת תינוק. עדין לא אחרנו את השעה השתים-עשרה לרכוש אופציה זו.

התישבות יהודית בשומרון פותחת אופציות. רק היא פותחת את האופציות ורק באמצעותה יהיה לנו פתחון פה כלשהו בלב ארץ ישראל.

התישבות יהודית בשומרון איננה רק "אופציה", ולא זו תכליתה. התישבות זו הינה הגשמת הציונות המעשית והמשך דרכנו הלאומית של גאולת העם והארץ. אך אם נדבר כאן בסגנון של אופציות, יש כאן מקום לחמיהה זועקת: הרי גם חסידי נסיגה ומשרטטי-מפות החזרה יסכימו כי טעמים טקטיים בלבד כבר מספיקים להצריך התישבות נרחבת ביהודה ובשומרון. אין זה טעמנו ולא נמוקנו, אך "כארגומנט טקטי" יש להצביע גם על דרך של התנחלות טקטית; אף אם יכלו כל הקיצין ותגור עלינו נסיגה, — הרי תמורת "אופציה" כזו נוכל לדרוש שבעים ושבעה לעומת החזרת חבל ארץ הסגור "מאז ומעולם" בפני יהודים.

וכלפי הטענה ה"יונית"! אם יהיה ישוב קשה יהיה לסגת; ובכן ממה-נפשך! אם יגיעו מים עד נפש, ואם לא יהא מנוס מתזווה — הרי בידינו קלף יקר להתמקחות — אופציה בלע"ז. ואם לא יגיעו מים עד נפש, — בודאי שהטקטיקה צלחה.

קצרה בינתי מהבין נימוק כלשהו כנגד פתיחת אופציות לפחות כאלו בשומרון? הנסתמו עיניהם ולבם של מנהיגינו?

(ישר)

"אחיו אני ברמאות"

מרצחים ערבים זורעים טרור בקרבנו. ארגוני חבלה פלישתיים מתחרים בהרג ופיגועים, — וממשלות ערב מתנערות; לא ראינו, לא שמענו, לא ידענו, ידינו נקיות!

מדינת ישראל מתלבטת קשות כיצד לבלום גלי טירור אלו; בפעולות תגמול? או שמא במתינות והבלגה? בשליפת חרב או בהסברה? בשתדלנות מדינית או באיומים? בין כך ובין כך, הטירור משתולל, וארגוני-המרצחים הופכים בזכותו, ואך ורק בזכותו, ל... גורם מדיני. הטירור מקנה כרטיס כניסה לבמת הגויים, למשפחת העמים נעדרי המצפון, ובעלי ה"רציונליות המפוכחת".

משום מה מקובלת הגישה שתגובתנו חייבת להיות טבועה בחותם הממלכתיות. אם לפעול — אזי דוקא במטוסים סופר-מודרניים, לעין השמש ובהודאה ברורה של ממשלת ישראל, — הלא הצדק עמנו, ואיננו כעכברים העושים מלאכתם בחשכה. העולם "ישפוט", הצדק ייעשה וייראה לעין כל! וכמובן... נספוג גינויים, ונספק עילה נוספת להתרחק מאתנו — לאותן מדינות המחפשות עילה כזו. נמציא לידידינו עמדות-לחץ וענישה כלפנו, ונמלא בעצם את מבוקשם של הרוצחים, אכולי השנאה ותאוי תבערה עולמית.

מדוע, מדוע לא נאמץ את הגישה שמהלכים לה בתורתנו ובאמונתנו: (ש"ב כ"ב) "אם נבר תתבר ועם עקש תתפל". מכאן למד יעקב אבינו — שביסודו הוא "תם יושב אהלים" — את כלל חייו כלפי עשו ולבן: "אחיו אני ברמאות" (מגילה יג ב"ב כג). אף הוא לבש אדרת שעירה והופיע "כדי עשו". אף הוא נקט תחבולות של ערמה כנגד רמאיותיו של לבן הארמי שהיחל בו עשרת מונים.

אם שפיות דמים ברמת מגשימים תניע ארגון פרטיזני (במרכאות סמויות) של נניח "משפחות גואלי הדם" לנקוט מטבע דומה בפרברי דמשק, — ברור כשמש שפעולות הטירור תמעטנה במהרה עד קרוב לאפס. פצצות תופת אלמוניות אי פה ואי שם, והתחרות בין ארגוני נקם שונים על מקורן, — תהיינה לתועלת רבה בחיסול הנגע. כושר עמידותם של הערבים מול מעשי טירור קטן משלנו. בריחה המונית (המוכרת לנו כה היטב) תיאלץ מהר מאד את ממשלות ערב לטפל בתסיסה, והנסיון מוכיח שהן מסוגלות להחזיק במוסרותיהם של ארגוני הטירור.

על הומניות יתירה בכגון דא צווחת בת קול ואומרת: אל תהי צדיק הרבה (יומא כב:). הרבה ממקורותינו מצביעים על גישה כזו: חרב כנגד חרב, ואותה חרב בדוקא. הפסוק (ש"ב כב יב) "ויגזול את החנית מיד המצרי ויהרגו בחניתו" משמש בנין אב לבעלי הגות לראות בשיטה זו הדרכה לדורות. לא בקול יעקב נלחם בידי עשו, אלא בהתחזות לפי שעה כשעירי יד, תוך לבישת אדרת עשו בדוקא.

אין כל אידיאל יהודי להופיע על במת ההסטוריה כמוכים וכנוהגי הומניות בקמים עלינו לכזותנו. אם מצפון כלשהו קורא לנו שלא להסתוות ולהלחם רק תחת דגלו של צה"ל, ולחטט רק אחרי האשמים אישית, ולחוס על חפים וספק חפים, — מצפון זה איננו יונק מתורת ישראל. מצפון מזויף הוא שאולי חותם הנצרות טבוע בו.

במוסר היהדות אין מקום להתחסדות יתירה. מכירים אנו גם את הכלל (הטבעי) של "אוי לרשע ואוי לשכנו". מלחמה לנו לא רק בארגוני המרצחים, ולא רק במבצעיו הפיסיים של הטירור! מלחמה לנו בישמעאל! בשבעת עמי ערב המניפים גרזנים וטומנים תופת. אם נשק כזה, בכוון הנגדי, יועיל — יש להפעילו אפ"י על חשבון דמם של חפים באורח אישי. כלום דמנו סמוק יותר? אין לברד את הרשע ב"טהרתו". אם "קבוצות פרטיות" ו"ארגונים פרטיזניים" משיבים מלחמה שצרה ירתיעו — זו הדרך!

איש לא ימחא לנו כף אם נגיש לחיינו למכים ורוממות הצדק בגרוננו. שום בן-ישמעאל

לא יאהבנו אם נגלה הומניות ונפעיל טיעונים משפטיים "ונשכנע" את דעת הקהל, וכיוצא באמצעים דלים אלו. בין כך ובין כך "נחטוף" גינויים, הוקעות וסנקציות. ובכן עדיף שפעולותינו תהיינה שלא בהודאה. אדרבה, שמא בדרך זו נזכה "לחסדי" דעת הקהל המתחסדת, הצבועה, הרמאית. נוכיח את יכלתנו להשתייך לכנופיה, שהרי "אחיו אני ברמאות"!
(ישר)

"אוי לה לרבנות..."

נלאנו מלהתייחס למצבה של הרבנות הראשית שהגיע לשפל המדרגה; כבודה ירד פלאים, סמכותה — דלילה, מעמדה — אפסי, פעילותה — מזערית, מחלוקתיה (לשון מחלקה) — רופפות ומחלקותיה (לשון מחלוקת) מרקיעות. למרות אי הנוחות שבדבר אין בנו כח לשתוק. איננו יכולים להפטר בתנועת-יד-של-ביטול בלבד. דומנו שלא נפריז אם נטען שחוג "מורשה", והפריפריה שלו, הם הקרובים ביותר בלבם וברוחם למושג הזה ששמו הרבנות הראשית לישראל; אנו — שלמי אמונים, בני תורה, נאמני המדינה, חשים את חייו של כלל-ישראל. ואם נפשנו נקעה, ואם לנו "נשבר" — על מי תשען הרבה"ר? לפיכך דברינו חייבים להשמע. אל לנו להתעלם, ואל להתעלם מאתנו.

אין כאן המקום להאריך בתיאורים אידליים של ציפיותינו מהמוסד התורני העליון וכו' וכו'. מודעים אנו לקשיים האובייקטיביים של רבנות נבחרת על פי חוק המדינה ואשר גם אינטרסים חילוניים שותפים בבחירתו. מכירים אנו את האקלים הרוחני הקשה בו האומה שרויה, מבית ומחוץ. מבינים אנו היטב את כל המגבלות החברתיות, הפוליטיות, התקציביות וכל השאר.

ואעפ"כ, דבר אחד צריך להיאמר בפה מלא: הכפילות העדתית ברבנות הראשית אם היא לכל פורענויותיה. אם ניתן, אולי, להצדיק רבני שכונות לפי חלוקה עדתית זמנית, ושמא אף רבני עיר, אין כל מקום לכך, ברבנות הראשית. כפל זה הינו חסר משמעות ואך לרועץ, ותו לא מידי.

כל דיבורים על "מנהגים חלוקים", על "מסורת שונה" — אינם שייכים לענין, והינם טיעונים חלושים בעלמא. כלום הרבה"ר עוסקת במנהגים? וכי חילוקי פסק בין מרן המחבר לבין הרמ"א — הן מוקד הבעיה? שמא נחלקה הרבנות פעם בכגון דא? ואפי' אם תמצי לקדש "מסורת נכבדה" זו, ולשוות לה גוון של הרמוניה, ורבגוניות, ושאר מלים יפות, — כל זאת איננו שווה את המחיר ההרסני, הארסני.

אין סיכוי לפעילות כלשהי כאשר שני מלכים משמשים בכתר אחד. זה בכה וזה בכה, ומי יכריע? והרי גם חודו של יו"ד עשוי לשמש כנקודת "מחלוקת לשם שמים", ובעניני תורה, אמונה ומצפון כל מחלוקת הינה לשם שמים. וכיצד ניתן להתפשר כאשר המושג דמוקרטיה איננו תקף בתורה, ובצדק. ואנו — אנה אנו באים, אין כל צידוק לכך — ואפי' לא נוסטלגי — כי התחום היחיד בו מונצחת העדתיות, בו מקדשים את הפירוד, — הינו ברבנות. אין לחלוקה כזו כל מעמד בחיינו הציבוריים, ובודאי לא במסגרת נוקשה של שוויון מלאכותי, — הגורר עמו התנצחות בלתי פוסקת.

עדים אנו לבני תורה אשכנזים המשחרים לפתחיהם של פוסקים בני מורה. וכנגדם אברכים ספרדים צובאים על דלתות רבנן אשכנזים. בעולם התורה וההלכה ההבדלים מטשטשים והולכים; בחברה הדתית הרחבה אינם מורגשים בכלל, ובציבור הכללי — אין להם כל שורש־של־אחיזה. ובכלל; מיהו אשכנזי ומיהו ספרדי במדינת ישראל? יש לבטל אנכרוניזם זה מנופנו, ודוקא על רקע הסכסוכים התמידיים. תומכים אנו בחקיקה מיידית שתקבע רב ראשי אחד, ותחולתה תהא לאחר זמן מוגדר, או לאחר פרישתם של נושאי העטרה הנוכחיים. יש לדון, אולי, כהוראת שעה, בהבטחת מעין סגנות לעדה הנגדית, שראש הרבנים לא יבחר מקרבה. ולבא לפומיה לא גליא! אם חלילה נחמיץ את השעה והרבנות הראשית תתדרדר ותלך, חוששני שראבייס רפורמים ימלאו את החלל ויתקעו יתד איתנה בציבוריות הישראלית.

(ישר)

ההסתדרות הציונית העולמית

המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה

זה עתה הופיע :

הלכה לעם — הרב יעקב ברמן ז"ל

הלכות מוסברות ומבוארות על-פי המקורות וסדורות מחדש
למקרא העם ולמורה עם התלמיד.
חלק א': בקומך, אות וטוטפות, התפילה, קריאת התורה,
בית הכנסת, ברכות.
מחיר : — 22 ל"י

שבת — חוברת עבודה לתלמיד

דפדפת לכתה ולתלמיד על הנושא שבת. מיועד לתלמידים בגיל הרך
מחיר : — 10 ל"י

במעגלי ישראל — מ.צ. אפרתי, ד. פרייחן

מדריך למורה להוראת חגי ישראל וימי הזכרון, לעריכת חג ומסיבה.
בספר מבחר גדול של תסכיתים והצגות לילדים
מחיר : — 25 ל"י

הזמנות : המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה

(נא לצרף המחאה)

ת.ד. 92, ירושלים.